

**PASSIÓ DELS SANTS MÀRTIRS
FRUCTUÓS, BISBE, AUGURI I EULOGI, DIAQUES,
QUE VAN PATIR MARTIRI A TARRAGONA,
EL DIA 21 DE GENER,¹
SOTA ELS EMPERADORS VALERIÀ I GAL-LIÈ**

¹ De l'any 259.

1. Durant el consolat d'Emilià i Bassus, el setze de gener, que s'esqueia en diumenge,² el dia del Senyor, foren detinguts el bisbe Fructuós i els diaques Auguri i Eulogi.

Fructuós reposava a la seva cambra, quan els soldats beneficiaris³ Aureli, Festuci, Eli, Pol·lenci, Donat i Màxim es van presentar a casa seva. En sentir-ne els passos s'aixecà de seguida i va sortir a fora amb sandàlies mateix a trobar-los.⁴

Els soldats li digueren:

—Vine, que el governador et reclama amb els teus diaques.

Fructuós els respongué:

—Anem, però permeteu que em calci.

Els soldats li contestaren:

—Calça't, si així et plau.

Tan bon punt arribaren, foren tancats a la presó. Fructuós, segur i joiós de la corona a la qual era cridat,⁵ pregava sense parar.⁶ La comunitat de germans⁷ no el deixava, sostenint-lo⁸ i demanant-li que pregués per ells.

2. L'endemà, Fructuós va batejar a la presó un germà nostre, de nom Rogacià. A la presó s'hi passaren sis dies. I el divendres, vint-i-u de gener, els en van treure per tal de ser interrogats.

El governador Emilià digué:

—Que comparegui Fructuós, que comparegui Auguri, que comparegui Eulogi.

I d'ofici se li respongué:

—Són aquí.

Llavors el governador Emilià va preguntar a Fructuós:

—Saps què han manat els emperadors?

² En llatí, *die dominica*. És un neologisme cristià. Expressió pròpia dels primers cristians per anomenar el primer dia de la setmana en què se celebra la resurrecció del Senyor, és a dir, el diumenge,—el dia del Senyor.

³ Els beneficiaris eren un cos policial particular vinculat directament al governador de la província de la *Hispania citerior*, la capital de la qual era Tarragona.

⁴ En llatí, *in soleas*. Es tractava d'una mena de sandàlies que només es feien servir per anar per casa.

⁵ La *corona* o *corona del Senyor* és una expressió utilitzada en el Nou Testament al·lusiva a la glòria eterna que Déu reserva a tots aquells que en la fe han lluitat contra el mal i a favor de l'Evangeli (vegeu 1Co 9,25; 2Tm 4,8; Jm 1,12; 1Pe 5,4; Ap 2,10). En el cas de les actes de martiris és una expressió per anomenar el martiri. Aquest és un combat pel qual els màrtirs esdevenen mereixedors de la corona dels vencedors.

⁶ Vegeu Ac 12,5; 1Te 5,17.

⁷ En llatí, *fraternitas*: pertanyent al vocabulari cristià antic, molt utilitzat en la literatura de Tertul·lià i Cebrià. Designa l'Església local, en aquest cas la comunitat cristiana de Tàrraco (vegeu 1Pe 2,17; 5,9).

⁸ En llatí, *refrigerans*: el significat d'aquest terme comprèn aquelles accions amb què s'assisteix una persona tant materialment, proveint-la de menjar, beguda etc., com reconfortant-la moralment i espiritualment. En el llatí cristià podria incloure fins i tot portar l'eucaristia als presos o condemnats a causa de Crist.

Fructuós li va respondre:

—No ho sé, què han manat: jo sóc cristià.

El governador Emilià li contestà:

—Han manat donar culte als déus.⁹

Fructuós digué:

—Jo adoro l'únic Déu que ha fet el cel, la terra, el mar, i tot el que contenen.¹⁰

Emilià insistí:

—Saps que hi ha déus?

Fructuós respongué:

—No ho sé.

Emilià li replicà:

—Ho sabràs després.

Fructuós girà l'esguard vers el Senyor i començà a pregar en el seu cor.

El governador Emilià exclamà:

—Quan no es dona culte als déus ni s'adoren les estàtues dels emperadors, homes com aquests són de qui es fa cas, aquests són els temuts, aquests són els adorats!

El governador Emilià s'adreçà a Auguri:

—No facis cas de les paraules de Fructuós.

Auguri respongué:

—Jo adoro Déu omnipotent.

El governador Emilià preguntà a Eulogi:

—Tu també adores Fructuós?

Eulogi respongué:

—Jo no adoro Fructuós sinó Aquell que Fructuós adora.

El governador Emilià digué a Fructuós:

—Ets bisbe, tu?

Fructuós va respondre:

—Ho sóc.

Emilià va dir:

⁹ Referència als decrets imperials dels anys 257-258 destinats a desarticlar l'Església executant els seus dirigents i confiscant els seus béns. Als cristians sotmesos a judici se'ls demanava que fessin un acte de culte als déus.

¹⁰ Fructuós confessa la fe emprant una fórmula que prové del Codi de l'Aliança (vegeu Ex 20,11) i que es troba en altres fragments bíblics (vegeu Sl 146,6; Ac 14,15; Ap 14,7). El fet que aquesta mateixa professió de fe es trobi en altres actes de martiris d'època antiga, fa pensar que es tractava d'una fórmula d'ús habitual en les comunitats cristianes.

—Ho fores.

I manà que els cremessin vius.

3. I mentre Fructuós, amb els seus diaques, era conduït a l'amfiteatre, el poble començà a doldre's del bisbe Fructuós, pel gran amor que li tenien no tan sols els germans sinó també els pagans, ja que Fructuós era tal com l'Esperit Sant, per boca de l'apòstol sant Pau, vas d'elecció i mestre dels pagans,¹¹ havia manifestat que calia que fos un bisbe.¹² Per això, també els soldats, sabent que s'encaminava cap a una glòria tan gran, més se n'alegraven que no pas se'n dolien.

Com fos que molts dels germans li oferissin una copa amb una mixtura perquè la begués, ell va respondre:

—Encara no és hora de trencar el dejuni.¹³

De fet, eren només entre les deu i les onze del matí.¹⁴

El dimecres, tot i ser a la presó, Fructuós havia observat el dejuni estacional com era costum. I ara, el divendres, joiós i confiat, es delia per acabar-lo, amb els màrtirs i profetes,¹⁵ en el paradís que Déu té preparat per als qui l'estimen.¹⁶

Quan arribà a l'amfiteatre,¹⁷ se li atansà de seguida Augustal, lector seu,¹⁸ i li demanava plorant que permetés de descalçar-lo. Però el benaurat màrtir, coratjós i alegre, segur de la promesa del Senyor, li respongué:

—Deixa-ho fill, jo mateix em descalço.¹⁹

Ja descalçat, se li apropà un company d'armes i germà nostre que es deia Fèlix²⁰ i, estrenyent-li la mà dreta, li suplicava que pregués per ell.

¹¹ Vegeu Ac 9,15; 1Tm 2,7; Ga 2,8.

¹² Vegeu 1Tm 3,2-7; Tt 1,7-9.

¹³ En llatí, *non est hora solvendæ stationis*. La paraula *statio* es troba per primera vegada a Roma en un document grec que data de la segona meitat del segle II, *El Pastor d'Hermes*, i designa un temps de pregària i de dejuni. L'Església primitiva seguia el costum d'unir l'oració amb el dejuni. Aquesta praxis està testimoniada a l'Àfrica cristiana en els escrits de Tertul·lià i Cebrià. Dels textos de Tertul·lià es dedueix que hi havia uns dies estacionals. La *Passio* de Fructuós ens indica clarament que aquests dies estacionals a Tarragona eren el dimecres i el divendres, el dia de la *traditio Domini* i el de la *passio Domini*, els mateixos que prescriu la *Didakhé* en el capítol vuitè. Els cristians dejunaven els dimecres i divendres, en oposició al judaisme, que ho feia els dilluns i dijous.

¹⁴ El dejuni s'acabava a l'hora nona, és a dir a les tres de la tarda.

¹⁵ Vegeu Ap 16,6.

¹⁶ Vegeu 1Co 2,9.

¹⁷ Potser cal situar aquesta escena a l'exterior de l'amfiteatre, abans d'entrar-hi.

¹⁸ El lectorat era un ministeri instituit de molt antic en l'Església, i els lectors habitualment eren joves. Així ho testimfica la decretal del papa Sirici a Himeri, bisbe de Tarragona, de l'any 385.

¹⁹ Vegeu Ex 3,5; Ac 7,33. Abans d'entrar al martiri del foc, Fructuós es descalça. Aquest gest ritual té un sentit sagrat propi d'aquells que es preparen per entrar, a través del martiri, a la glòria de Déu.

²⁰ En llatí, *commilitio frater noster nomine Felix*. El mot *commiles* indica 'company d'armes'. Donada la camaraderia existent en medis militars, aquest indicatiu en el text porta a suposar que l'hagiògraf de les Actes pertanyia al mateix cos militar que Fèlix, al qual anomena *company d'armes*. També el fet que l'anomeni *frater noster* podria suposar que aquest militar formava part de la comunitat cristiana de Tarragona. El gest d'estrenyer-li la mà dreta i de pregar a Fructuós que es recordi d'ell, moments abans d'entrar en el martiri, indiquen una relació d'afecte i de fe que unia aquest militar amb el bisbe Fructuós.

Aquesta escena es podria situar ja a l'interior de l'amfiteatre, en algun recinte al qual només podien tenir accés persones autoritzades, com és el cas d'un militar.

Fructuós li va respondre amb veu clara, de manera que tothom ho va sentir:²¹

—Ara, em cal pregar per l'Església catòlica, estesa d'orient a occident.²²

4. Així doncs, dret davant la porta de l'arena de l'amfiteatre,²³ a punt d'encaminar-se vers la corona immarcescible²⁴ més que no pas al suplici, en presència dels soldats beneficiaris — el nom dels quals abans hem esmentat— que vigilaven encara que només fos per raó del seu ofici, Fructuós, inspirat per l'Esperit Sant que parlava per ell,²⁵ digué —de manera que ho sentiren tant els soldats com els nostres germans:

—Mai no us mancarà pastor. I no podran fallir l'amor i la promesa del Senyor ni en aquest món ni en l'altre, perquè això que ara veieu és breu com el sofriment d'una hora.²⁶

Així doncs, havent consolat la comunitat de germans, van entrar a la salvació dignes i feliços en el mateix martiri, perquè rebien en ell el fruit promès en les Santes Escriptures. Esdevingueren semblants a Ananies, Azaries i Misael,²⁷ ja que també en ells es representava la Trinitat divina. En efecte, posats dins el foc d'aquest món, el Pare no els abandonava, el Fill venia a ajudar-los i l'Esperit caminava entre les flames.²⁸

Quan s'hagueren consumit els lligams amb què els havien subjectat les mans, Fructuós, recordant el costum que tenia durant la pregària divina,²⁹ s'agenollà³⁰ tot joiós, i, segur de la resurrecció, pregava Déu amb les mans esteses, signe de la creu victoriosa del Senyor.³¹

5. Després d'això no van mancar les meravelles acostumades del Senyor: el cel s'obrí i els nostres germans Babiló i Migdoni, que estaven al servei del governador Emilià, mostraren a la seva filla, senyora d'ells en aquest món, com Fructuós i els seus diaques pujaven coronats al cel mentre encara es mantenien dretes les estaques on els havien lligat.

²¹ El text sembla indicar que Fructuós, després que el soldat Fèlix li ha donat la mà com a signe del darrer comiat, entra per una porta petita que donava a l'arena de l'amfiteatre, i d'allí estant pronuncia la resposta a Fèlix amb veu forta perquè els qui estaven a les graderies el poguessin sentir.

²² En aquesta resposta del bisbe Fructuós s'hi reconeix l'inici de la pregària universal que es recitava quotidianament en la missa i que encara recull el *Missale Mixtum* (PL 85,114). Es tracta d'un text del segle III que molt probablement ja coneixien i utilitzaven a l'Àfrica llatina les Esglésies de sant Cebrià a Cartago, sant Agustí a Hipona i sant Fructuós a Tarragona. No cal dir que el terme *catòlica* subratlla la universalitat de l'Església.

²³ El bisbe Fructuós parla per darrera vegada abans d'entrar al suplici del foc. Les seves paraules són escoltades tant pels soldats com pels germans de la comunitat. Podem situar aquesta escena entre la porta que donava a l'interior de l'arena de l'amfiteatre i el lloc preparat per al suplici, a prop d'aquesta porta, on posteriorment es va edificar una basílica paleocristiana.

²⁴ L'expressió *corona immarcescibilis* es troba a 1Pe 5,4. De la mateixa manera que sant Pau identifica la *corona domini* amb l'estadi (vegeu 1Co 9,24-25), l'autor de les Actes identifica l'amfiteatre amb la *corona immarcescibilis*.

²⁵ Vegeu Mt 10,19-20; Mc 13,11; Lc 21,13-15.

²⁶ Són les últimes paraules del bisbe Fructuós, el testament espiritual que el pastor deixa a la seva Església local i també a l'Església universal, ja que pregava per tota l'Església estesa d'orient a occident.

²⁷ Vegeu Dn 3,24-25.

²⁸ Vegeu Mt 28,19.

²⁹ En llatí, *Oratio divina*. Al·lusió a la pregària litúrgica, probablement al parenostre.

³⁰ Era costum en els dies estacionals fer la pregària agenollats (vegeu Tertul·lià, *De oratione* 23; PL 1,1191).

³¹ En llatí, *in signo trophæi Domini constitutus*. Tracta del gest propi de l'orant que prega amb les mans alçades (vegeu Ex 17,11; Is 65,2; Lm 3,41; Sl 88 [87],10; 119 [118],48; 141,2; 1Tm 2,8). A la *Passio* aquest gest té el significat del signe cristològic de les mans esteses del crucificat. El *Trophæus* era un estendard de victòria que en la literatura cristiana antiga s'aplica a la creu victoriosa del Senyor.

I van cridar Emilià, dient-li: «Vine i mira com els qui avui tu has condemnat han estat restituïts en la seva esperança dalt al cel.» Però Emilià, quan hi anà, no fou trobat digne de veure'ls.

6. Aleshores, els germans, tristos i abandonats, sense pastor, estaven afligits, no perquè planyessin Fructuós sinó més aviat perquè l'enyoraven. Quan caigué la nit, van córrer cap a l'amfiteatre fent memòria de la seva fe i del seu combat.³² Portaven vi per apagar els cossos mig cremats. Després, recollides les cendres, cadascun en va prendre tantes com va poder.

Però ni llavors no van faltar les meravelles del Senyor i Salvador nostre, destinades a fer créixer la fe dels creients i donar un exemple als més joves. Realment convenia que el màrtir Fructuós confirmés en la seva passió i resurrecció de la carn tot allò que, mentre estava en aquest món, per la misericòrdia de Déu havia ensenyat i promès en nom del Senyor i Salvador nostre. És així que, després de la seva passió, s'aparegué als germans i els advertí que immediatament tornessin les cendres que cadascun d'ells, per amor, s'havia endut.

7. Fructuós i els seus diaques, amb les vestidures de la promesa divina, es van aparèixer igualment a Emilià, aquell que els havia condemnat. I el van amonestar, tot retraient-li que de res no li havia servit allò que havia fet, ja que ell, que creia haver-los desposseït per sempre dels seus cossos aquí a la terra, ara els contemplava glorificats.

Oh màrtirs benaurats, provats al foc com l'or preciós,³³ revestits amb la cuirassa de la fe i l'elm de la salvació,³⁴ coronats amb la diadema reial i la corona immarcescible³⁵ per haver trepitjat el cap del diable.³⁶

Oh màrtirs benaurats que meresqueren una digna estada al cel, i ara estan a la dreta de Crist, beneït Déu Pare Omnipotent, i Jesucrist, el seu Fill, i l'Esperit Sant. Amén.

Traducció i notes:

Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós
Arquebisbat de Tarragona

Tarragona, novembre de 2007

³² Els fidels recorden la fe i el combat dels màrtirs.

³³ Vegeu 1Pe 1,7. Vegeu també Is 48,10; Za 13,9; Ml 3,3; Sl 66,10; Jb 23,10; Pr 17,3; Sv 3,6.

³⁴ Vegeu 1Te 5,8; Ef 6,11-17.

³⁵ Vegeu 1Pe 5,4.

³⁶ Vegeu Gn 3,15.